

Verslag Roofvogelinventarisatie 2017

Henk Levering

Inleiding

Vanaf 1995 wordt het duingebied tussen Wijk aan Zee en Camperduin ieder jaar op dagroofvogels geïnventariseerd door de Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin (RNKD). Deze bestaat uit ongeveer 40 personen, leden van onze vogelwerkgroep en vogelwerkgroep Alkmaar. De resultaten worden jaarlijks aan de beheerders PWN en SBB gerapporteerd. Ook de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) ontvangt een verslag en de nestkaarten, die doorgestuurd worden naar Sovon.

Figuur 1. Overzicht van de deelgebieden tussen Wijk aan Zee en Egmond aan Zee.

De volgende broedbiologische gegevens worden zoveel mogelijk verzameld:

- aantal eieren, aantal uitgekomen jongen en (vooral) aantal uitgevlogen jongen
- datum van uitvliegen en berekend tijdstip van legbegin
- in geval van mislukking de reden daarvan
- ruipennen in de buurt van nesten, met name van Sperwer en Havik
- ringen van prooidieren, vooral van de Havik, en resten van prooidieren
- geslacht, leeftijd en biometrie van de jongen die geringd werden

In dit stuk wordt verslag gedaan van de resultaten in 2017 in het werkgebied van VWG Midden-Kennemerland: het duingebied tussen Wijk aan Zee en Egmond aan Zee. De gegevens van het ringonderzoek omvatten het hele werkgebied van Wijk aan Zee tot Camperduin.

Broedresultaten

Wespendief *Pernis apivorus*

Mede op basis van waarnemingen van anderen op waarneming.nl zijn in het zuidelijk gebied 3 territoria vastgesteld (Tabel 1), verdeeld over de gebieden Heemskerk, Castricum en Bakkum/Egmond. Mogelijk was er zelfs een vierde territorium bij Egmond-Binnen. De waarnemingen bij het Lioba klooster vielen echter net buiten het onderzoeksgebied.

Met name in gebied Castricum werden veel Wespendieven waargenomen, vaak ook vlinderend. Op 15 juli zagen we vanaf de Papenberg vier verschillende exemplaren, er waren drie mannetjes waarvan er één vlinderde. Eén paartje verdween in gebied Heemskerk. Op 22 juli vloog een vrouwtje met raat richting Wildernis/Heemskerk. Hoog boven de Wildernis vlinderde op dat moment datzelfde mannetje. Ondanks deze aanwijzingen werd helaas geen nest gevonden. Dat er wel succesvol gebroed is bewees de waarneming van Hans Schekkerman op 10 augustus:

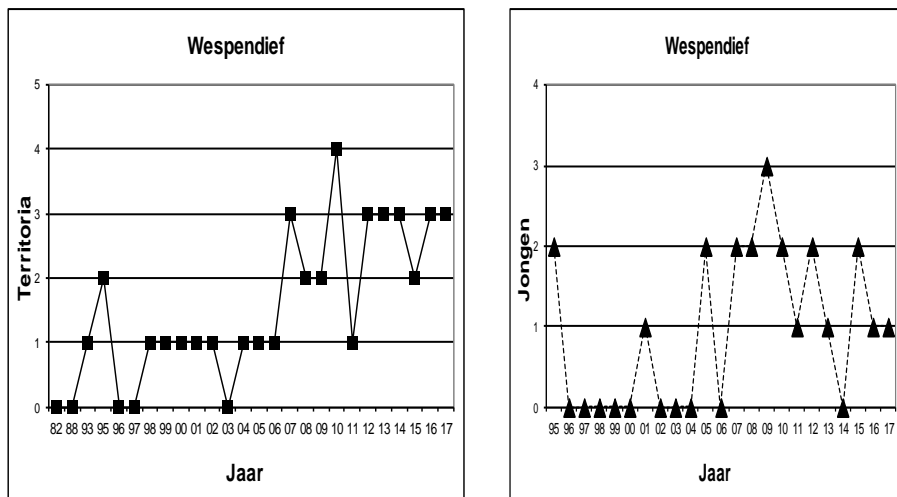
"Lichte juveniel met vrijwel witte onderzijde. Veel bedelroepend, subtiel anders dan buizerd. Geregeld korte vluchtjes makend en dan na 100 m weer neerstrijkend, vlucht nog niet erg zeker. Vloog uiteindelijk verder weg naar NO."

Dit jong werd in de weken erna nog door verschillende mensen gezien. Maar we hebben niet met zekerheid kunnen vaststellen op welk nest er gebroed is.

2017	Territoria	Nesten	Succes	Legbegin van tot	Uitvliegen van tot	Eieren Per nest	Jongen Per nest	Hoogte
Wespendief								
Heemskerk	1							
Castricum	1	1	1				1(1)	1,0
Bakkum/Egmond	1							
Totaal	3	1	1				1(1)	1,0

Tabel 1. Resultaten Wespendief 2017.

In Figuur 2 is te zien dat er t/m 2006 meestal slechts één territorium werd vastgesteld. Alleen in 1995, 2001 en 2005 werden uitgevlogen jongen vastgesteld. Vanaf 2007 werden meestal 2 – 3 territoria gevonden en vlogen er 1 – 3 jongen uit. Alleen in 2014 werden geen uitgevlogen jongen gezien.

Figuur 2. Aantal territoria (links) en uitgevlogen jongen (rechts) van de Wespendief.

Havik *Accipiter gentilis*

In gebied Heemskerk werden 5 nesten gevonden waarvan 3 succesvol met 6 jongen. Dit beeld is ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren.

In gebied Castricum werden maar liefst vier bezette nesten gevonden: een record! Helaas mislukten twee van de broedsels in de ei-fase. Het betrof een nieuwkomer in het zuidwesten van het gebied (1 ei), en een nest (met 3 eieren) van een paartje dat al sinds 2009 een territorium bezet. Bij de andere twee nesten vlogen resp. 1 en 3 jongen uit. Dit laatste nest, in de Glopstukken, was waarschijnlijk van het paartje dat in 2016 in het Commissarisveld had gebroed. Hoewel het nieuwe nest er solide uitzag, is het toch in de late jongen fase uit de boom gedonderd. Gelukkig konden de jongen zich toen al redden. Op het oude nest in het Commissarisveld troffen wij op 15 april een Boommarter aan.

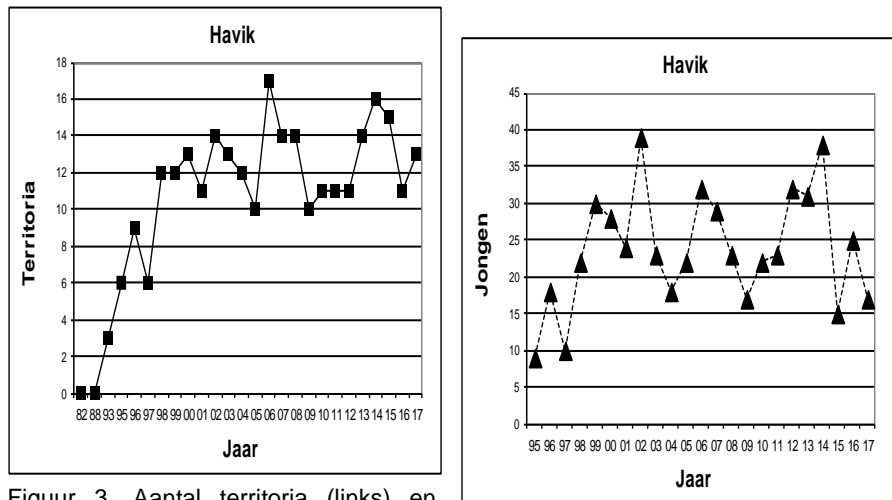
In gebied Bakkum/Egmond werden drie succesvolle nesten gevonden: twee in Bakkum en één in Egmond. Er vlogen zeven jongen uit. Vorig jaar waren er vier succesvolle nesten met 13 uitgevlogen jongen, een flinke terugval

dus. Vooral in Egmond was het resultaat mager met slechts één uitgevlogen jong.

2017	Territoria	Nesten	Succes	Legbegin van tot	Uitvliegen van tot	Eieren Per nest	Per nest	Jongen Per nest	Per nest	Hoogte
Havik										
Heemskerk	5	5	3	25/3 1/4	12/6 21/6	6(3)	2,0	6(3)	2,0	8-20
Castricum	4	4	2	25/3 6/4	14/6 26/6	12(4)	3,0	4(2)	2,0	10-15
Bakkum/Egmond	4	3	3	25/3 19/4	12/6 9/7	7(2)	3,5	7(3)	2,3	12-16
Totaal	13	12	8	25/3 19/4	12/6 9/7	25(9)	2,8	17(8)	2,1	8-20

Tabel 2. Resultaten Havik 2017.

In Figuur 3 is te zien dat het aantal territoria tot 2000 snel steeg naar 25. Daarna stabiliseerde dit en schommelde het aantal territoria tussen 17 en 25. Het aantal uitgevlogen jongen schommelt sinds 2000 tussen 15 en 40. Figuur 3. Aantal territoria (links) en uitgevlogen jongen (rechts) van de Havik.

Figuur 3. Aantal territoria (links) en uitgevlogen jongen (rechts) van de Havik.

Sperwer *Accipiter nisus*

In gebied Heemskerk zijn evenals vorig jaar geen succesvolle sperwernesten gevonden. Er werd wel een broedpoging gedaan maar die mislukte.

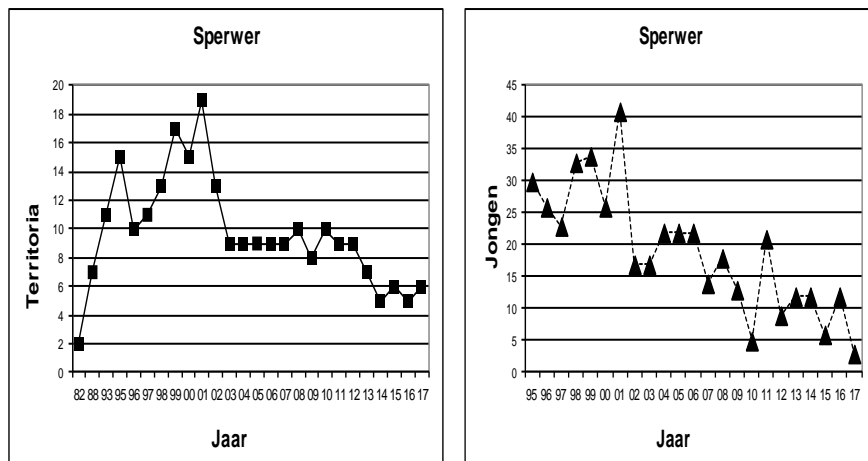
In gebied Castricum werden in april/mei twee nesten gevonden waar in beide gevallen vijf eieren werden gelegd. Helaas mislukten beide broedsels. Even leek het erop dat we voor het eerst geen succesvol broedgeval zouden hebben. Op 8 juli zagen we echter een duidelijke voedselvlucht, dat gaf hoop. En inderdaad hoorden we op 29 juli in die buurt jongen roepen en vonden we alsnog een succesvol nest.

In gebied Bakkum-Egmond was sprake van één broedpoging in Bakkum. Net als vorig jaar mislukte deze echter. Voor de derde keer in 23 jaar dus geen succesvol broedgeval in Bakkum/Egmond.

2017	Territoria	Nesten	Succes	Legbegin van tot	Uitvliegen van tot	Eieren Per nest	Jongen Per nest	Hoogte
Sperwer								
Heemskerk	1	1						
Castricum	3	3	1			10(2)	5,0	3(1) 3,0
Bakkum/Egmond	2	1						18
Totaal	6	5	1			10(2)	5,0	3(1) 3,0

Tabel 3. Resultaten Sperwer 2017.

In Figuur 4 zien we dat het aantal territoria eerst sterk stijgt, net als bij de Havik, met een maximum van 19 territoria in 2001. Daarna halveert het aantal ongeveer en na 2010 neemt het nog iets meer af. Het aantal jongen geeft eenzelfde beeld met een maximum van 41 in 2001 en een minimum van slechts drie jongen in 2017.

Figuur 4. Aantal territoria (links) en uitgevlogen jongen (rechts) van de Sperwer.

Buizerd *Buteo buteo*

In gebied Heemskerk werden acht nesten vastgesteld waarvan zeven succesvol. In 2016 waren er negen succesvolle nesten. Het aantal uitgevlogen jongen in 2017 was met 14 slechts één minder dan in 2016.

In gebied Castricum gaat het erg goed met de Buizerd. Er waren in 2017 elf succesvolle nesten. Er vlogen 25 jongen uit. Hiermee werd het beste jaar tot nu toe, 2014 met 21 jongen, ruim 'verslagen'.

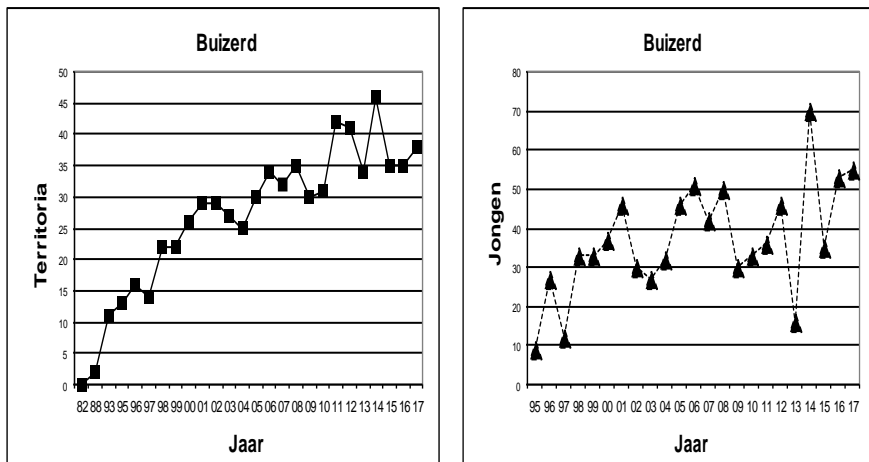
Het aantal succesvolle nesten was in 2012 nog groter: twaalf.

Gebied Bakkum/Egmond geeft een ander beeld. Er waren slechts zeven succesvolle nesten (in 2016: tien), drie in Bakkum en vier in Egmond. Er vlogen 16 jongen uit (in 2016: 21). Hier dus net als bij de Havik en Sperwer een lichte terugval.

2017	Territoria	Nesten	Succes	Legbegin van tot	Uitvliegen van tot	Eieren	Per nest	Jongen	Per nest	Hoogte
Buizerd										
Heemskerk	8	8	7	29/3 12/4	16/6 3/7	11(5)	2,2	14(7)	2,0	5-15
Castricum	17	13	11	5/4 14/4	23/6 2/7	16(6)	2,7	25(11)	2,3	9-19
Bakkum/Egmond	13	10	7	28/3 14/4	15/6 2/7	15(5)	3,0	16(9)	1,8	9-18
Totaal	38	31	25	5/4 14/4	23/6 3/7	42(16)	2,6	55(27)	2,0	5-19

Tabel 4. Resultaten Buizerd 2017.

Figuur 5 laat zien dat het eigenlijk alleen maar crescendo is gegaan met de Buizerd. Alleen na 2014, met 46 territoria en 70 uitgevlogen jongen was een kleine terugval. De Buizerd heeft in 2014 gecompenseerd voor het slechte broedjaar in 2013: toen vlogen slechts 16 jongen uit vanwege het zeer koude voorjaar.

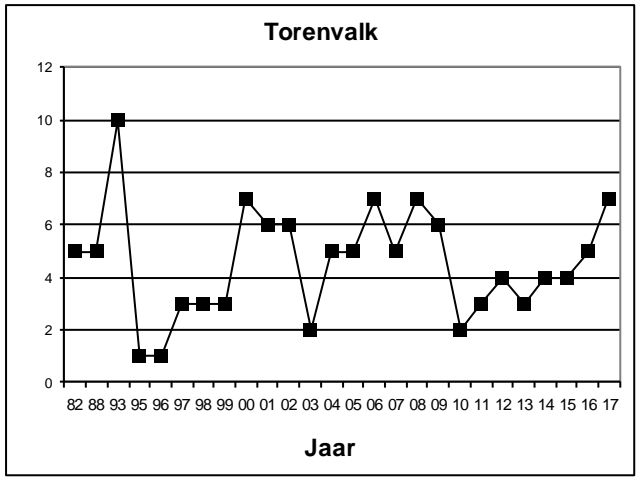

Figuur 5. Aantal territoria (links) en uitgevlogen jongen (rechts) van de Buizerd.

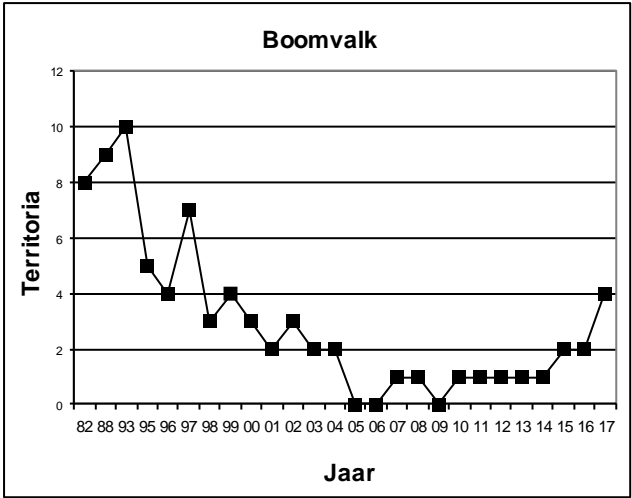
Torenvalk *Falco tinnunculus*

Van de Torenvalk is geen broedgeval vastgesteld tussen Egmond aan Zee en Wijk aan Zee. Wel is het duingebied van belang als jachtgebied. Er werden totaal zeven territoria vastgesteld: twee in Heemskerk, twee in Castricum en drie in Bakkum/Egmond.

In Figuur 6 is te zien dat vanaf 1997 het aantal territoria schommelt tussen twee en zeven. De laatste jaren tonen een stijgende lijn.

Figuur 6. Aantal territoria van de Torenvalk.

Figuur 7 Verloop aantal territoria van de Boomvalk.

Boomvalk *Falco subbuteo*

Ook van de Boomvalk is geen broedgeval vastgesteld tussen Egmond aan Zee en Wijk aan Zee. In 1998 werd er voor het laatst succesvol gebroed: drie uitgevlogen jongen. Maar het duingebied is ook voor de Boomvalk nog wel van belang als jachtgebied. Er werden in totaal vier territoria vastgesteld: één in Heemskerck, één in Castricum en twee in Bakkum/Egmond.

In Figuur 7 is te zien het aantal territoria gestadig afnam totdat in 2005 geen enkel territorium kon worden vastgesteld. Er lijkt een licht herstel te zijn in de laatste jaren.

Ringonderzoek

Het onderzoek naar roofvogels roept vragen op als:

- Wat gebeurt er met de uitgevlogen jongen? Sterven zij gauw? Zoeken zij andere gebieden op?
- Hoe is de conditie van de jongen?
- Wat is de leeftijdsverwachting?

Met ringonderzoek zijn deze vragen te beantwoorden. Vanaf 2004 worden daarom nestjongen geringd. Dat is dit jaar uitgevoerd door Guido Keijl en Henk Levering (ringers), en door Jeroen Walta, Arjen Dekker en Huub Huneker (klimmers). Er werd geringd in het duingebied tussen Wijk aan Zee en Camperduin.

Gedetailleerde ringgegevens zijn doorgegeven aan Vogeltrekstation Arnhem, aan SOVON en aan de WRN. Dit jaar zijn 47 jongen geringd (2016: 96) in 22 nesten (2016: 44), zie Tabel 5. We waren dit jaar regelmatig te laat om nog te ringen, vandaar de lagere aantallen. Er zijn 15 terugmeldingen bijgekomen sinds het vorig verslag. Er zijn in totaal nu 146 terugmeldingen (13,3%). De terugmeldingen staan gedetailleerd weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en op de kaartjes in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**

soort	aantal nesten	aantal jongen	vrouw	man	totaal t/m 2017	terug aantal	terug %
Buizerd	17	40	48%	35%	530	68	12,8%
Havik	5	7	43%	57%	373	56	15,0%
Sperwer	0	0			165	20	12,1%
Wespendief	0	0			31	2	6,5%
Totaal	22	47			1099	146	13,3%

Tabel 5. Samenvatting ringgegevens 2017.

De opvallendste nieuwe terugmelding betrof een Wespendief, de tweede terugmelding van deze soort. Deze werd 1 augustus 2012 bij de Pompstation Bergen geringd en op 31 oktober 2016 nabij Zwolle terug gemeld, afstand 100 km. Er werd alleen een ring langs de snelweg A28 gevonden, dus we weten niet hoe oud deze vogel geworden is.

De nieuwe terugmeldingen van de Buizerd tonen wel aan dat deze vaak de kust volgen. In zuidelijke richting (Leiden, Den Haag, Oostvoorne), dan wel noordelijke richting (Egmond-Binnen, Burgerbrug en Bergen). De laatste werd bij de Voert gevonden en de vindster meldde:

“Ik heb afgelopen [week?] 3 dode vogels in mijn tuin gevonden waaronder deze buizerd. Ook enige tijd geleden liep er een verwarde rat door de tuin. Vermoede is er dat doodsoorzaak vergiftiging is.”

Ze heeft het aangegeven bij de politie maar die hebben er alleen een notitie van gemaakt.

De terugmelding uit Oostvoorne was met ruim 11,5 jaar de oudste terugmelding. De vogel werd op 2 juni 2005 geringd bij de Zwarte Weg in Heemskerk en terug gemeld op 14 februari 2017. Hij woog nog 800 gram, best zwaar. De doodsoorzaak is onbekend.

Helaas zijn er dit jaar geen sperwerjongen geringd. Twee nesten in Castricum met beide vijf eieren mislukten helaas. Gelukkig werd er nog een derde nest gevonden, maar daar waren de jongen al uitgevlogen.